

07.08.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Kentlerin kimliğini oluşturan ögeler arasında, kentin oluşumu ve gelişimi sürecinde değişik kültürler tarafından üretilen mimarlık yapıtları ve bunların bir araya gelmesiyle biçimlenen alanlar önemli bir yere sahiptir. Günümüzde tarihi, kültürel ve estetik değerler açısından değerlendirilen ve korunan yapılar ve bunların oluşturduğu alanlar fizikî oluşumlar olarak yorumlanmakta, dönüştürülmekte ve bağamlarından kopartılarak yaşatılmaktadır.

Bir toplumun yaşamsal gereksinimlerini karşılayan mimarlık yapıtları bu gereksinimlere yanıt verecek nitelikte zenginlik ve çeşitliliği içerir. Konutlar toplumların özel yaşamlarına, ticarî yapılar ekonomik girdi ve ilişkilere, dinî yapılar dinsel gereksinimlere ve ritüele göre oluşturulmuştur. Sanayi yapıları ise ekonomiyle bağlantı, üretimin türü ve teknolojiye göre şekillenmiştir. Yaratıcı, iş, beceri, zekâ ve bunların uygulanmaya konulmasını ifade eden sanayi ve onun üretim mekân ve mekânizmaları sanayi yapıları ve oluşturdukları çevreler, ülke ekonomisinin yaşamsal mekânlarıdır.

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği ve endüstrileşmenin öne geçtiği çağımızda bütün ülkeler için endüstri yaşamın yönlendiricisi olmuş ve ülkelerin zenginliği ve hayat standardı endüstrileşme ile tanımlanmıştır.

18. yüzyılın sonlarına doğru endüstri devrimine koşut bir şekilde makineye dayalı yeni üretim teknolojilerinin denendiği ve uygulandığı mekânlar 19. Yüzyıl sanayi devriminden sonra birçok değişik sanayi kolu ile çeşitlenmiştir. 19. Yüzyılda Türkiye'nin demiryolu ağına ve hammaddenin konumuna paralel olarak hızla inşa edilmeye başlayan bu yapılar bugün endüstri mirası ve bu mirasın araştırılması da endüstri arkeolojisi olarak tanımlanmaktadır.

Çukurova'nın verimkâr mümbit coğrafyası, tarım için sunduğu olanaklar ile insanlığın yerleşik hayata geçişinin tarihi boyunca yerleşim ve nüfusun bölgede yoğunlaşmasının ana sebebi olmuştur. Yılda 3 kez hasadın yapıldığı ovanın sonsuz düzlüğünde 20-30 metre yükseklikteki höyükler, buradaki yaşamın ilk prototiplerini oluşturmuştur.

Tarımla başlayan, sonrasında sanayinin gelmesiyle değişime uğrayan Çukurova Bölgesi, ülke ekonomi tarihinde tarım ve sanayisi ile simgeleşmiştir. Bölgenin en önemli iki sektörü 19. Yüzyıldan itibaren birbirinden beslenerek, birbirini etkileyerek birlikte, birbiri içinde var olarak bölgeyi ve dolayısı ile Adana'yı ülke ekonomisinin dev kentlerinden birisi durumuna getirmiştir. Bu birliktelik fiziksel çevreyi ve sosyal-kültürel yapıyı da yoğunmuş, değiştirmiş ve dönüştürmüştür.

Bu yapıların bir dönemin sanayi yaşamının, ülkenin sosyal, ekonomik geçmişinin somut örnekleri olduğu için korunmaları gerektiği, günümüzde uluslararası koruma platformunda kabul görmüş ve birçok ülkede bu tür yapıların dönüştürülmesine yönelik uygulamalar koruma ve kullanma adına gerçekleştirilmiştir.

Çok sayıda uygarlığın mekânı olan, uzun süreçler içinde kentleşen Adana'da oluşan sosyal yapı her dönemde çeşitli kültürleri geliştirmiş, kaçınılmaz olarak da kentte çeşitli kavim ve ulustan yapıları çevreler ve unsurlar oluşmuş ve bunlar günümüze değişik ölçek ve nitelikte kalıntılar, izler olarak da ulaşmıştır.

Yörede yapılan çeşitli kazılardan Çukurova'daki uygarlık tarihinin M.Ö. 5500 yıllarında başladığı anlaşılmaktadır. Geçmişi bu kadar eskiye dayanan Adana'nın bugün sahip olduğu kültürel miras, bir yandan antik dönemleri diğer yandan Bizans, beylikler ve Osmanlı'nın önemli yapıtlarını sunarken, Türkiye'nin modernleşme tarihi ile birlikte, bu dönemin modern yapılarını da içine almaktadır. Modernleşme tarihinin önemli sembolleri olarak sanayi yapıları da bu dönemin eserleri olarak karşımıza çıkıyor. Bu tarihin mekânsal izlerini okuyabilmek için ise 19. ve 20. Yüzyıl Adana'sına uzanmak, bu dönemden kalmış sanayi yapılarının izlerini

birlikte mekân üzerinden anlamaya, okumaya çalışmak ve değerlendirmek, bu yapıların önem ve değerlerinin sürdürülmesinin ve dolayısıyla korunmasının ana fikrini oluşturacaktır.

Üretimin, emeğin, emekçinin tarihi ve bu tarihin izlerini taşıyan mekânların hikâyesi Adana kenti ile bütünleşik bir kurgu olarak bir dönem Orhan Kemal gibi yazarların kaleminden ve Yılmaz Güney gibi sanatçıların sinema perdesinden tüm ülkeye de yayılmıştır. Yazılı ve görsel bu kaynaklarla birlikte modern yaşamın, modern mimarlığın endüstri mekânları mimarî estetik özelliklerinin yanı sıra emeğin, emekçinin mekânları ve bunların değişim ve dönüşümü toplumsal boyut olarak toplumsal belleklerde yer etmeye başlamıştır. Modernitenin esin kaynağı olan, aynı zamanda daha açık daha âdil ve daha demokratik bir toplumun inşası gibi yönetim kuramları üretilen endüstri alan ve yapılarında bugün onun daha ileri bir aşaması olan klasik anlamda seri üretimin büyük ölçüde işlevini yitirmiş olduğunu görüyoruz. İletişimin her şeyin önüne geçtiği ve Sayın Doğan Kuban'ın dediği gibi "Sanayi çağının parametrelerinin geçerliliğini yitirdiği günümüz zamanında, endüstri mirası yapıların kendileri kadar çevresindeki endüstriyel peyzaj da endüstriyel arkeoloji sorununa daha kentsel ölçekte bakmayı gerektiriyor."

Bu bağlamda emeğin, emekçinin ve modernleşmenin tarihini ve bu tarihin izleriyle örülü Adana kentinde endüstri/sanayi alanlarının farklı bir kavrayışla ele alınması gerekmektedir. Bu farklı kavrayış içinde kamusal alan, yeni bir kamusal alan ve mekân örgütlemeyi, kentsel kamusal bir kültür alanı yaratmayı ve alana toplumsal bellek değerleri üzerinden de sahip çıkmayı gerektirmektedir.

Zamanın ancak kendisi üzerinden izlenebildiği bir dünyanın unutulmaması, yitirilmemesi için, mekâna, zamana, dile, geleneğe kaydolmuş bu somut gerçekliğin, somut olan, olmayan tüm çeşitliliği ile izlenmesi ve sonrası zaman dilimlerinde de yorumlanması önem kazanıyor.

İşlevini yitirmiş mekânlarda her dönemde dönüşümler ciddi rantsal değer oluşturmuş ve yeni kullanıcılar başka bir kültür yaratmaya çalışmıştır. İşlevini yitirmiş mekânlar ister istemez dönüşümü içerecektir ancak bu dönüşümde kamusal mekânın somut olan olmayan değerleri barındıran parçaları ile birlikte bugün kentsel kamusal mekânın ortak ve sürekli biriken bölge/kent belleği üzerinden yaşayan bir belge mekânı olarak değerlendirilebilir. Toplumun hafıza, bellek mekânları, mimarileri kültürel katmanları ile gelecek nesillere aktarılabilir.

Tüm bu nedenlerle Çukurova'da sanayi ve endüstriyel mekânların, binaların korunması, kent belleğinin gelecek nesillere aktarılması adına Anayasa'nın 98. ve içtüzüğümüzün 104 ve 105. Maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

3 ERDAL KAMUÇUOĞLU

3 Mehmet Yeriş
Ark. Mv.
[Signature]

6 Kemal ZEYREK
San. Mv.
[Signature]

9 İsmail Akkoyun
[Signature]

7 Kemal Sarhan
Ark. Mv.
[Signature]

[Signature]

1 Zülfikar İnönü TÜMER
CHP Adana Milletvekili

4 SİBEL ÖZDEMİR
İş. Mv.
[Signature]

5 [Signature]
Kadim D. [Signature]
Tokat
AHMET AKIN
10 BALIKESİR

1340 Sayılı Meclis Araştırması Önergesinin İmza Çizelgesi

	Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
11	ÖZKAN YILMAZ		
12	Musa Çarın	İzmir	
13	Kann Arslan	Denizli	
14	Mahmut Tarak	Diğer	
15	Hayati Tekin	Denizli	
16	Mehmet Gökçe	Gaziantep	
17	Ömer Ali GÖKSER	İstanbul	
18	Ali AKYILDIZ	Sivas	
19	İbrahim Özdiş	Adana	
20	Nurhayat Altın Kaya	Bursa	
21	Ali Haydar HALICIOĞLU	Ankara	
22	Erhan Aydın	Bursa	

